

EEN GOEDE FOTOGRAAF IS ALS EEN JAZZMUZIKANT

Alex Vanhee staat al 25 jaar achter de lens

In de Vlaamse muziekwereld is fotograaf Alex Vanhee (Poperinge, 1965) al een kwarteeuw een begrip. Maar ook buiten de landsgrenzen wordt zijn werk geapprecieerd. Zijn beelden sieren bijvoorbeeld cd- en dvd-hoezen van Amerikaanse rock- en bluesartiesten als Iggy Pop, Chris Whitley, Doug MacLeod of Boo Boo Davis, en ook de Tsjechische violiste Iva Bittová deed al meermaals een beroep op zijn talent. Wegens zijn verdiensten met de camera werd Vanhee in 2018 zelfs uitgeroepen tot culturele ambassadeur van zijn geboortestad Poperinge, waar ook een uitgebreide overzichtstentoonstelling van zijn foto's te zien was. Tegelijk werd een selectie van zijn beste portretten en concertbeelden opgenomen in het boek *Grote en kleine helden*.

Op zijn veertiende nam Alex Vanhee met de scouts deel aan de jaarlijkse omhaling van oud papier. Terwijl zijn vrienden zich verkneukelden bij de gedachte aan de pornobladjes die ze buit zouden maken, raakte hij zelf gefascineerd door een beduimd boekje met houtsneden van Frans Mase-reel, dat hij tussen de rommel aantrof. Na de middelbare school koos hij dus prompt voor een grafische opleiding. Eén van zijn eerste schoolopdrachten bestond erin op een wit blad een compositie te maken met zwarte en grijze vlakken. De stap naar de fotografie was daarna snel gezet.

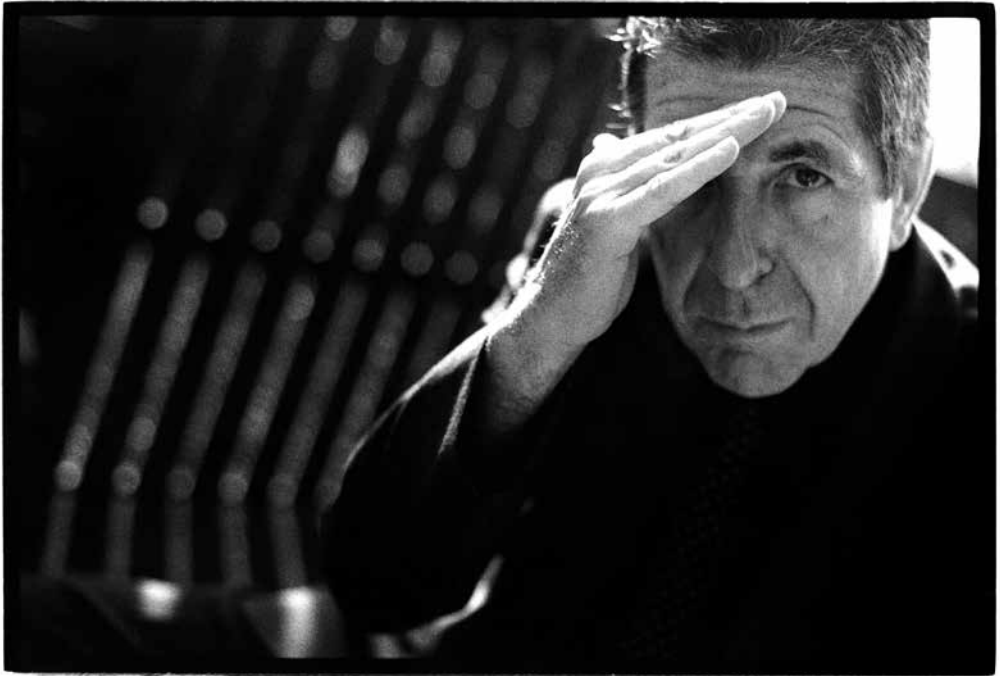
Tijdens de jaren 1980 raakte Vanhee in de ban van Neville Brody, een man die als vormgever werkte voor het Britse lifestylemagazine *The Face* en opmerkelijke platenhoezen ontwierp voor bands als Cabaret Voltaire en Depeche Mode. Brody's dwingende beelden deden hem definitief beseffen waar hij voor in de wieg was gelegd. Maar uiteraard had hij nog méér inspiratiebronnen. Van kapitaal belang was het fotoboek *The Americans* van Robert Frank, waarin een heel ander beeld van de Verenigde Staten werd opgehangen dan wat we tot dan toe via films of televisiefuilletons aangereikt hadden gekregen. "Frank deed je anders kijken", zegt de West-Vlaming. "Hij vertelde een verhaal met zijn foto's. Een

*Alex Vanhee:
'Sprakmakende foto's
ontstaan als je alle
voorgekauwde technieken
vrijlijk negeert'*

roman schrijven zonder woorden, zoiets wilde ik óók kunnen." Andere fotografen die hem de weg wezen waren de Braziliaan Sebastião Delgado, de aan het agentschap Magnum verbonden Tsjech Josef Koudelka, fotojournalist en maatschappelijk commentator Bill Brandt, straatfotograaf Garry Winogrand en, dichterbij huis, de veel te vroeg overleden Patrick De Spiegelaere (1961-2005).

In 1993 publiceerde de krant *De Morgen* zijn reeks 'Big Dreams - Dream Big', waarvoor Alex Vanhee overal te lande deelnemers aan playbackshows had gefotografeerd. Hij legde hen echter niet vast op het podium, maar in hun huiskamer, wat een interessant spanningsveld opleverde. Sindsdien werd hij er door de reactie regelmatig op uitgestuurd om concertrecensies en interviews met muzikanten van beeldmateriaal te voorzien.

Muziek en fotografie zijn altijd Alex Vanhees grote liefdes geweest. Dat hij bekend werd als concertfotograaf, noemt hij een gelukkig toeval. Beelden schieten tijdens optredens is volgens hem een aparte discipline in de fotojournalistiek: "Je moet erg snel kunnen werken, de lichtomstandigheden

Leonard Cohen, Brussel, juni 1994. © Alex Vanhee

zijn verre van ideaal en je compositie wordt bepaald door factoren die je niet in de hand hebt. Maar juist die beperkingen stimuleren je creativiteit en dwingen je boven jezelf uit te stijgen. Carl De Keyser gaf me de raad eventuele obstakels altijd in mijn voordeel te gebruiken. Die les ben ik nooit vergeten.”

Bij *De Morgen* hechtte men destijds veel belang aan originaliteit. “Telkens weer moest ik iets zien af te leveren dat afweek van wat in andere bladen werd gebracht”, aldus Vanhee. “Mijn foto’s werden geacht op te vallen en de aandacht van de lezer te trekken. Het kwam er dus op aan mijn, eigen invalshoek te vinden. Hoe kun je een concertbeleving condensen, de essentie van een avond in één enkel beeld samenvatten? Cruciaal is dat je op het juiste moment afdrukt. Alleen, zo iets leer je niet uit je schoolboeken. Je moet het aanvoelen. Dat is echt niet vanzelfsprekend.”

Als hij aan het werk is, vertrouwt Vanhee vooral op zijn ervaring, buikgevoel en vermogen tot improvisatie. “Een goede fotograaf is als een jazzmuzikant. Ook die weet precies wanneer hij aan het spel van zijn collega’s iets bijzonders kan toevoe-

gen.” Enige liefde voor zijn onderwerp is uiteraard meegenomen, want wat je niet begrijpt kun je niet vastleggen, stelt Vanhee. Een fotograaf staat voor de moeilijke opdracht een auditieve ervaring te transformeren in een visuele. Zodra je het beeld afgedrukt ziet, hoor je de muziek er natuurlijk niet meer bij. Dus ziet de beeldenjager zich verplicht een detail te kiezen waarin de kern van het concert vevat zit: een klein gebaar, een oogopslag, een onverwachte beweging.

Voor Vanhee hoeft een foto het artikel in het blad waar ze bij wordt afgedrukt niet per se te illustreren. In het beste geval vertelt het beeld zijn eigen verhaal. Of een foto goed of slecht is, valt moeilijk te definiëren. “Er bestaan weliswaar regels voor een goede beeldopbouw, maar door die slaafs na te volgen, krijg je nog geen beklijvend resultaat”, vindt Vanhee. “Spraakmakende foto’s ontstaan net als je alle voorgekauwde techniekjes vrolijk negeert.” Het maakt niet zoveel uit wat zijn onderwerp is, een fotograaf moet vooral goed kunnen kijken. Een memorabel beeld steunt altijd op het oog van de maker.

Stijn Meuris met zijn ouders, Jaak Meuris en Mia Kwanten, Overpelt. © Alex Vanhee

Er zijn optredens, denk maar aan die van Madonna of Lady Gaga, waarbij het showelement zo belangrijk is, dat een fotograaf de visuele prikkels bijna op een dienblad krijgt aangeboden. Toch vindt Alex Vanhee het veel uitdagender een boeiend plaatje te schieten van een statische singer-songwriter die, slechts belicht door één simpele schijnwerper, alleen op het podium staat.

Vanhee maakt er geen geheim van: fotograferen is een vorm van liegen. Een foto is geen weergave van de werkelijkheid, maar een uitsnede ervan. Wat de fotograaf weglaat, is net zo veelzeggend als wat hij toont. Bovendien kan hij zijn beeld manipuleren door zijn specifieke moment, lens en kader te kiezen. Met de gekozen belichting en scherptediepte is hij in staat iets te suggereren dat in het echte leven nooit op die manier waarneembaar is geweest. Fotografie is dan ook een subjectief medium. De enige foto's die je min of meer objectief zou kunnen noemen, zijn röntgenopnamen, gemaakt in ziekenhuizen. Maar daar doet Vanhee niet aan.

Wel is hij een uitmuntend portrettist, met een grondige afkeer van al wat flashy of barok is. Zelf

Een memorabel beeld steunt altijd op het oog van de maker

omschrijft hij zijn sobere, klassieke aanpak resoluut als *old school*. Vanhee fotografeert zoals hij kookt: al improviserend, zonder receptenboekje. Hij registreert zo weinig mogelijk, stelt zich open voor het toeval en gebruikt de visuele ingrediënten die toevallig voorhanden zijn.

Om den brode fotografeert hij regelmatig beroemdheden die de aandacht gewend zijn en als vanzelf een stereotiepe pose aannemen. Dat imago probeert Vanhee te doorprikken door die persoon uit zijn/haar comfortzone te halen. Dus ja, een fotograaf dient tot op zekere hoogte een psycholoog te zijn.

Wat Vanhee wil tonen is de mens die achter de artiest schuilgaat. In zijn 'Backstage'-reeks doet hij zich voor als een vlieg op de muur en toont hij de momenten, net voor of net na een optreden, die je als

Eva De Roovere met haar ouders, Rita De Ridder en Frank De Roovere, Herentals, © Alex Vanhee

buitenstaander nooit te zien krijgt. Zo laat hij zien dat het ook in de wereld van de celebrity's niet al glamour of glitter is. Voor een andere serie fotografeert hij beroemde artiesten, samen met hun moeders en vaders, in het interieur van het ouderlijke huis. Hoe bekend je ook bent, je komt altijd ergens vandaan en bent altijd iemands kind. Zelfs als je Iggy Pop heet.

Volgens Alex Vanhee heeft ieder individu zijn eigen verhaal en is een bakker of duivenmelker uit een doorsnee Vlaams dorp net zo interessant als een Neil Young of een Bruce Springsteen. Zijn jongste boek heet niet toevallig *Grote en kleine helden*. Wie een grote held is en wie een kleine? Dat onderscheid valt niet altijd even makkelijk te maken. Roem of rijkdom maken immers niemand onkwetsbaar. Ellende en euforie, je komt ze tegen in alle milieus.

Als moeilijkste moment uit carrière noemt Alex Vanhee de overgang van zwart-wit naar kleurenfotografie, bij de krant waar hij voor werkte. "Het zijn twee aparte maar gelijkwaardige disciplines", stelt hij. "Zwart-wit is wellicht iets krachtiger en meer confronterend, omdat het niet overeen-

komt met de manier waarop we de wereld waarnemen. Met kleur kun je veel verdoezelen. Niettemin: in mijn hoofd zie ik, na al die jaren, de dingen nog steeds in zwart-wit."

Zoals de meeste van zijn collega's fotografeert Vanhee vierentwintig uur per dag, zeven dagen op zeven. Compulsief. Ook zonder camera.

DIRK STEENHAUT

ALEX VANHEE, *Grote en kleine helden*,
 Stad Poperinge, 2018, 129 p.
www.alexvanhee.be

